

Jiří Šamšula ETF, 16. 4. 2013

Pozdrav a

Vstupní slovo

Ve jménu O+ S+DS

Hlahol Bohu, celá země!

Pějte žalmy k slávě jeho jména,

Jeho chválu šířte chvalozpěvem;

Řekněte Bohu: Jakou bázeň vzbuzují tvé činy!

(Bůh) nás zachoval při životě, nedopustil, aby nám uklouzly
nohy.

(Ž 66, 2.3a.9)

Verši z 66ého žalmu jsme zahájili fakulní bohoslužbu, kterou
slavíme ve středu 3. velikonočního týdne. Vítám vás a
zdravím apoštolským pozdravem: Milost nám a pokoj od
Boha, Otce našeho, a Pána Ježíš Krista.

Chvalozpěv

609

Vstupní modlitba

Bože, náš Otče,

ty jenž, jsi základem našeho světa,

ty, jenž jsi tento svět v Kristu vykoupil a posvětil,

ty, jenž jsi cíl a smysl dějin světa a životního příběhu jednoho
každého z nás:

Provázíš nás svým Slovem a sytíš nás jím,

ale my přesto často,

kvůli zmatku světa a kvůli tvé skrytosti,

pochybujeme o tvé blízkosti a
mysl, který jsi dal našemu pozemskému životu,
často nedokážeme zahlédnout.

Proto se často jako základu svých životů
upínáme k pomíjivým skutečnostem, které ovšem tento
základ poskytnout nedokážou.
Neopouštěj nás, prosíme, jdi před námi jako dobrý pastýř
a přiváděj nás zpět ke zdroji svého věčného života,
bez něhož bychom byli ztraceni.

Skrze Krista našeho Pána.

Amen.

1. čtení

Sk 8, 1b-8

Žalm

66

Evangelium

Biblické slovo, které se nám dnes může stát životodárným
pokrmem na naší cestě víry, čteme v Janově evangeliu 6, 35-
40.

Kázání

1.

Slyšeli jsme jednu ze známých „zjevovacích řečí“ janovského Ježíše. Abychom porozuměli, ke komu a proč Janův Ježíš o sobě symbolicky promlouvá jako o „chlebu života“, připomeňme si nejdříve nejbližší kontext oddílu. Tím je celá 6. kapitola: Zde se vše odvíjí od vyprávění o jednom z Ježíšových „znamení“: Ježíš zázračně nasýtl pět tisíc mužů, těch, kteří se za ním vydali, „*poněvadž viděli znamení, která činil na nemocných*“ (J 6,1). Poté Jan věnuje pozornost neadekvátní reakci zástupu na tento symbolický čin: lidé v Ježíšovi rozpoznali „*proroka, který má přijít na svět*“ (J 6, 15). A chtěli se ho zmocnit a provolat ho králem (J 6, 14). To Ježíš odmítá a utíká před nimi do osamění. Zástupu, který u Jana funguje jako reprezentant tohoto světa, kosmu, onen div s chlebem stále vrtá hlavou. Snaží se Ježíše vyhledat a požaduje po něm, aby se prokázal dalšími znameními, spočívajícími v dalším přidělu potravin. Máme si uvědomit: zástup Ježíšovi neporozuměl, když byl svědkem onoho podivuhodného nasycení. Ježíš mu říká: „*Amen, amen, pravím vám, hledáte mě ne proto, že jste viděli znamení, ale proto, že jste jedli chléb a nasýtili jste se.*“ (J 6, 26). A vyzývá ho, aby neusiloval „*o pomíjející pokrm, ale o pokrm zůstávající pro život věčný.*“ (v. 27) Zástup sice dílčím způsobem Ježíšovi rozumí. Vidí v něm proroka, který má přijít, chce Ježíše prohlásit králem, vše nasvědčuje v tom, že ho považuje za eschatologického nositele spásy. Zástup sice něco vidí, ale nedokáže to interpretovat jako odkaz, jako symbol skutečnosti, která toto znamení nekonečně přesahuje. Zástup se domnívá, že zná kritéria, podle nichž může posuzovat pravdivost zjevení. Na základě zázračného nasycení očekává, že eschatologická spása bude spočívat v plnění a naplnění přirozených životních tužeb, že bude spočívat ve stálém dávání potravy, očekává permanentní sytost. Ježíšovo království je podle zástupu „z tohoto světa“.

Onen zástup, k němuž se Ježíš obrací svým slovem o chlebu života, můžeme považovat za reprezentanta tragické situace člověka. Situace, v níž lidé nejsou s to slyšet hlas Boží, v níž slyší pouze selektivně. A to, co od Boha slyší, funkcionalizují a adaptují dle svých představ a přání. Kdy pravdivost Božího zjevení posuzují podle jeho funkčnosti, v tom, co jeho působení přináší teď a tady, jak efektivně mění lidskou situaci. Slovo Janova Ježíše můžeme chápat jako protest proti jakékoliv teologii prosperity, která od Božího působení očekává nejen život věčný, ale především hladký a rychlý sociální, materiální a spirituální rozvoj. Ale také protest proti theologickému liberalismu, kterému se odedávna právem i neprávem předhazuje, že je v podstatě výrazem lidských přirozených tužeb a upadlé religiozity. Liberalismu, který měl tendenci z Ježíše dělat pouhé exemplum, vzor, který nás má motivovat k etickému resp. revolučnímu jednání v tomto světě. Od tohoto typu náboženského nepochopení se můžeme pokoušet ovšem také vést spojnice k modernímu ateismu a materialismu a k moderním společenským utopiím. A potom ona Ježíšova řeč o nebeském chlebu života může být také protestem proti ideologizované, imanentní mesiánské eschatologii sociálních utopií, kterým je společné to, že vědomě či nevědomě kladou důraz na imanentní spásu, na zdar v tomto světě, na konečné naplnění jen v tomto čase. Buď Krista nahradily totalitním státem, dělnickou třídou a stranou. Ale i těch, které Krista zcela nahradily ekonomický růstem, neviditelnou rukou trhu, zbožštěnou lidskou kreativitou.

„*Já jsem chléb života; kdo přichází ke mně, nikdy nebude hladovět, a kdo věří ve mně, nikdy nebude žíznit.*“ (J 6, 35) Tato slova, a celý následující oddíl, který vrcholí konkretizací Boží vůle, však mají zástup, mají čtenáře Janova evangelia upozornit: Bůh se v Ježíši zjevuje tak, že rozbíjí všechny obrazy, které si lidská přání o tomto zjevení činí. Ježíšovo království není z tohoto světa! Život a už vůbec ne věčný život není zajištěn příjmem pozemské potravy a

vůbec vším, čím si člověk svou pozemskou existenci zajišťuje. Tato potrava je pomíjivá, jako i život a jeho instituce, jimiž je zajišťován. A věčný život nespočívá v nekonečném trvání naší časoprostorové existence: Pro věčný život, kategoriálně odlišný od tohoto světa, je třeba nepomíjitelné potravy, kterou je víra v Ježíše Krista, pravého Boha a pravého člověka. A pravá touha po spáse je věřit, jestliže se Bůh s člověkem setkává jinak, než jak to odpovídá lidskému očekávání a jeho lidským potřebám.

2.

Napadá mě: stačí však se zde zastavit, a říci, že tento zástup je zde jen reprezentantem upadlé náboženskosti, idolatrie a nedokonalého poznání? Ježíš říká: „*Kdo přichází ke mně, nikdy nebude hladovět, a kdo věří ve mně, nebude nikdy žít.*“ Nebagatelizuje tento text skutečný hlad a žízeň? Marxistický kritik náboženství by mohl namítnout: tento výrok je typickým projevem náboženského člověka, díky němuž má zapomenout na strážně své existence, na svůj reálný hlad a na svou reálnou žízeň a má zakrývat tuto situaci iluzivní útechou slibu věčného života a budoucího vzkříšení. To je přeci klasické náboženské opium pro utlačené! Opium, které bylo a je utlačeným podáváno, odedávna theology, ideology vládnoucí třídy, která svým narkotizováním a sebenarkotizováním pomáhá krýt ekonomická a jiná bezpráví.

Asi bych hned přispěchal s odpovědí, že samozřejmě, že nikoliv, že nebagatelizuje. U Jana, díky Bohu, nenalzáme, při vši jeho přítomnosti eschatologii, vysoké christologii a podezření z gnosticizmu, žádný předčasný idealismus, žádné předčasné jednostranné zduchovnění křesťanské zvěsti, žádnou ignoraci či demonizaci naší pozemskosti, žádnou „theologie gloriae“! Jan, i když o něm jen málo víme, sám jistě žádný kapitalista, jedinečným způsobem tematizuje materiální a pozemské implikace a důsledky své víry. Slovo se stalo tělem, Kristus jako chléb, který „sestoupil

z nebe“, Kristus, toto vtělené Slovo, neprosí svět milujícího Otce, aby vzal učedníky ze světa, aby je vzal z hmotné existence, jak by si snad přál gnostik a idealista, ale aby je v tomto světě ochránil ode zlého. A přikázal jim, aby se – v tomto světě – milovali. A vzkříšený Ukřižovaný je u Jana také až velmi tělesný: ukazuje Tomášovi a apoštolům své rány, s učedníky pak rybaří a jí. I náš oddíl, ač se to nemusí zdát, naznačuje: víra v Krista a Boží působení v něm, má dosah do tohoto našeho světa. Jde v ní o chléb nebeský, tak i chléb časný. Život časný a život věčný se protínají v dějinách v Kristu a v mých dějinách v Duchu svatém v církvi: teď v bojující, potom ve zvítězilé.

Ovšem: Jednostrannost marxistické kritiky náboženství nás odkazuje právě k tomuto stále znova zapomínanému aspektu křesťanské víry: Jak materiální, a ne snad základna, ale aspekt naší existence nás, mě podstatným způsobem determinuje a není možné ho ve víře, v theologické reflexi nechávat stranou. Je snad až banální zjištění, že církev a teologie často toto zapomínala brát vážně, tedy, jak řekl Karl Marx, „skutečná individua a její materiální podmínky života“. A je asi banální, ale důležité zjištění, že kdykoliv a kdekoliv církev a teologie zapomínala na naši pozemskost, na naši stvořenost se vším, co k tomu patří: tedy na naše vnější i vnitřní potřeby, naši subjektivitu, naši kulturu, náš „denní chléb“, kdykoliv církev a teologie na to zapomínala a věnovala se jen či především „chlebu sestupujícímu z nebe“, tam začaly a začínají bujet ideologie, které ve vědomé či nevědomé reakci tuto naši pozemskost přezdůrazní a zbožští a zdémonizují. Jaké to mívá důsledky, netřeba líčit.

3.

Co to tedy znamená, pod zorným úhlem našeho textu, věřit? Tedy: abychom použili Janovu terminologii: duchovně se sytit, pít a jíst Krista, přicházet k němu? Jaké to je pravdivě recipovat Boží

mluvení? A protože u Jana věření odpovídá podílu na životě věčném: co to znamená mít život věčný? Formulace odpovědi na tuto otázku je nekonečný úkol vši theologie. Pokusím se tedy jen o pár chabých odpovědí:

Pravá víra rozeznává: Příjem duchovního chleba, Božího slova, ale přeneseně veškerá oblast ducha, tedy myšlení a tvorby, nerozlučně souvisí s „příjmem chleba pozemského“, s naší závislostí na materiálních a kulturně politických danostech. A naopak: bez Božího slova, toho vtěleného, dosvědčeného a zvěstovaného, by náš pozemský život mohl sice najít mnohý imanentní užitek, ale nikoliv to, co našemu snažení dává věčný smysl a co dává nám i světu naději za hranice naší konečnosti. Pro církev a teologii to také znamená, že jsou vyloučeny tyto extrémy: ani apolitická církev, apolitické křesťanství, resp. křesťansky politicky naivní, žádná církev jako společenství, jež nemá či nechce mít s „chlebem“ tohoto světa žádný vztah, zvláště v politicko-sociální rovině, žádné společenství, které zajímá jen osobní spása, žádná do sebe uzavřená theologie, která se zabývá jen věčnou spásou a která přesně ví, co je to věčný život a kdo je to Kristus.

Ale ani opak: žádná jednostranně politicko-aktivistická církev, církev jako společenství, jež je tu primárně od toho, aby onen dočasný chléb rozmnožovala, distribuovala a „pekla“ pouze a jen v podobě charitativní a sociální práce, pouze a jen v komunikaci morálních apelů směrem do politiky a ekonomiky; a ne už vůbec pouze a jen jako strážkyně morálky a tradičních společenství jako je rodina a stát. A také žádná agnostická theologie, která již nechce říkat nic víc, než co je možné zakusit a myslet a pro níž jsou pojmy věčný život a vzkříšení z mrtvých něco, o čem není možné nic říci a která tyto pojmy vyказuje do muzea dějin dogmatu.

Církev a theologie, když skutečně věří v Syna a má podíl na věčném životě, se sytí „chlebem věčným“ a theologicky reflektovaně, s vědomím nesamozřejmosti a ne snadné přijatelnosti této zvěsti,

svědčí slovem i diakonickým činem o Kristu a jeho vůli tak, že se to svědectví dá jíst, je skutečnou životodárnou potravou. Potravou, která odkazuje k té finální nekonečné, všechny naše představy přesahující hostině v Božím království.

Vyznání vin

Vyznáváme se ti, všemohoucí Bože, že jsme hříšní lidé, ve svém myšlení, hovoření, ve svých skutcích, ale i v tom, co nečiníme. Vyznáváme, že spoluneseme vinu za bídu tohoto světa. Potvrďme toto vyznání hlasitým: vyznávám.

Věříme, že Ježíš Kristus vedl svůj zápas s mocnostmi zla a svůj život položil za a pro každého jednoho z nás. Připojme se k tomu hlasitým: věřím.

A chceme odpustit všem, kdo se provinili proti nám, neboť i my žijeme z Božího odpuštění. Vyznejme hlasitě: Odpouštím, s pomocí Boží.

Přijměte slovo potěšení: Hospodin odpouští tobě tvůj hřích, uzdravuje nemoci tvé, vysvobozuje od zahynutí život tvůj.
Amen.

Apostolicum

2. píseň

649 – V tobě je radost

**Večeře Páně
Pozdrav pokoje.**

Preface

Pán s Vámi
I s tebou
Vzhůru srdce
Máme je u Pána
Vzdávejme díky Bohu, našemu Otci.
Je to důstojné a spravedlivé.

Vpravdě je důstojné a spravedlivé,
dobré a spasitelné,

Otče svatý,

Abychom ti vždycky a všude vzdávali díky;

Abychom tě chválili a oslavovali zvláště nyní, v době velikonoční. Vždyť naše velikonoční oběť je tvůj Kristus. Jeho smrtí je naše smrt přemožena, v jeho vzkříšení je všechen život vzkříšen. V něm mám vyšlo Slunce, které osvětluje všechno, v něm se otevřela brána, která vede k tobě. Skrze něho vstoupila do světa tvá radost, a celý vesmír a mocné zástupy andělů zpívají píseň o tvé slávě a bez ustání volají¹:

Sanctus

Svatý, Svátý, Svátý, Pán Bůh zástupů.

Nebe i země jsou plny tvé slávy.

Hosana na výsostech.

Požehnaný, jenž přichází ve jménu Páně.

Hosana na výsostech.

Eucharistická modlitba

Vpravdě jsi svatý, Bože, jsi pramen všeho posvěcení.
Proto prosíme: Sešli svého Svatého Ducha také na tyto dary a posvěť
je,
ať se nám stanou tělem a + krví našeho Pána, Ježíše Krista.

Neboť on, když se vydával na smrt,
vzal při večeři chléb, vzdal ti díky, lámal, dával svým učedníkům
a řekl:

**VEZMĚTE A JEZTE Z TOHO VŠICHNI:
TOTO JE MOJE TĚLO,
KTERÉ SE ZA VÁS VYDÁVÁ.**

Po večeři vzal také kalich, znovu ti vzdal díky, dal svým učedníkům
a řekl:

**VEZMĚTE A PIJTE Z NĚHO VŠICHNI:
TOTO JE KALICH MÉ KRVE,
KTERÁ SE PROLÉVÁ ZA VÁS A ZA VŠECHNY
NA ODPUŠTĚNÍ HŘÍCHŮ.
TOTO JE SMLOUVA NOVÁ A VĚČNÁ.
TO KONEJTE NA MOU PAMÁTKU.**

Agnus Dei

Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi.

Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi.

Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, daruj nám pokoj.

Vysluhování

¹ Preface 2. velikonoční in :Český misál, 1995, s. 332.

Děkovná a přimluvná modlitba

Pane Ježíši Kriste, děkujeme Ti za to, že jsi nás nasýtil svým viditelným Slovem. A také děkujeme že se za nás u Otce přimlouváš, a za to, že se my můžeme přimlouvat za potřeby druhých. A takto k Tobě voláme:

Prosíme za tvou církev:

za theology, faráře: ať tvé Slovo slyší v jeho plnosti, vnitřní souvislosti, ať jsou si vědomi našeho omezeného poznání tvého Slova. A ať o tom Slovu podle toho svědčí. Dej především ať se nepovyšují nad druhé a neuzavírají se do knihoven a vlastních jazykových her.

Tebe prosíme: Pane, smiluj se!

Prosíme také za tzv. laiky:

Ať v moci tvého Slova ve své práci odvázně, radostně, s humorem a bez fanatismu a bez zoufalství dosvědčují tebe.

Tebe prosíme: Pane...

Prosíme také za studenty pražských vysokých škol:

především za všechny ty, kteří si zoufají nad svou budoucností a nad smyslem svého studia. A také za ty, pro které je studium jen a jen cestou ke kariéře a otázku po nějakém hlubším smyslu si nekladou. Dej ať k nim dolehne něco z tvého volání.

Tebe prosíme: Pane...

Také prosíme za lidi nemocné, umírající, za ty kteří se právě rodí, za oběti válek a trestných činů. A prosíme za všechny, kteří těmto lidem slouží.

Tebe prosíme: Pane...

Nakonec prosíme za naši fakultu, za naši akademickou obec.

Ať z ní vychází jen to dobré.

Tebe prosíme: Pane...

Ve chvíli ticha se modleme své osobní přimluy.

Otčenáš

Oznámení

Požehnání:

Požehnej vás a provázej všemohoucí a milosrdný Bůh

O+S+DS

Píseň

333A – Bůh náš všemohoucí